

SOSIOEMOTIONAALISIA TAITOJA KEHITTÄVÄN LIIKUNTAINTERVENTION ILMAPIIRI PÄIVÄKODEISSA

KATRI TAKALA, ARJA OIKARINEN, MARJA KOKKONEN, JARMO LIUKKONEN

Yhteyshenkilö: Katri Takala, Kajaanin ammattikorkeakoulu, PL 52, Ketunpolku 4, 87101 Kajaani.
Puh. 044-710 1625, sähköposti: katri.takala@kajak.fi

TIIVISTELMÄ

Takala, K., Oikarinen, A., Kokkonen, M., Liukkonen, J. 2011. Sosioemotionaalaisia taitoja kehittävän liikunta-intervention ilmapiiri päiväkodeissa. Liikunta & Tiede 48 (6), 40–45.

■ Tässä artikkelissa kuvataan tutkimusta, joka tehtiin kahdeksan kuukautta kestäneessä 3–4-vuotiaiden lasten sosioemotionaalaisia taitoja kehittävässä liikunta-interventiossa päiväkodeissa. Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida ja kuvata lastentarhanopettajien kokemuksia liikuntatuokioilla ilmeneestä ilmapiiristä. Tutkimuksen kohderyhmänä oli viiden eri kajaanilaisen ja sotkamolaisen päiväkodin kaksitoista (n=12) lastentarhanopettajaa, jotka olivat ohjanneet liikuntatuokioita kyseisessä liikunta-interventiossa.

Tutkimusaineisto muodostui lastentarhanopettajien liikunta-intervention aikana kirjoittamista päiväkirjoista. Litteroitu, 131 käsinkirjoitetun sivun laajuinen päiväkirja-aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Tulosten mukaan 3–4-vuotiaiden lasten liikuntatuokioiden ilmapiiri sosioemotionaalaisia taitoja kehittävän liikunta-intervention aikana päiväkodeissa oli pääosin myönteinen. Ilmapiiriä kuvattiin käsitteillä innostunut, iloinen, odottava, yritteliäs, jännittävä ja aloitteellinen. Ilmapiirissä ilmeni myös kielteisiä piirteitä, joita kuvattiin käsitteillä passiivinen ja levoton. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää lastentarhanopettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, liikuntakasvatus, sosioemotionaaliset taidot, ilmapiiri, sisällönanalyysi

ABSTRACT

Takala, K., Oikarinen, A., Kokkonen, M., Liukkonen, J. 2011. Climate during a physical exercise intervention aimed at development of socioemotional skills in day care centers. Liikunta & Tiede 48 (6), 40–45.

■ This article discusses a study conducted during an eight-month-long physical education (PE) intervention that aimed at developing 3–4-year-old children's socioemotional skills in day care centres. The purpose of the study was to analyse and describe preschool teachers' experiences of the climate during PE sessions. The target group of this study was twelve preschool teachers from five different day care centres in Kajaani and Sotkamo who had instructed PE sessions during the PE intervention.

The data for this study consisted of diaries written by the preschool teachers during the PE intervention. The transcribed, handwritten 131-page-long diary-based data was analysed using content analysis. The results showed that the climate of 3–4-year-old children's PE sessions during the PE intervention that aimed at developing children's socioemotional skills in day care centres was mainly positive. The climate was described with concepts such as enthusiastic, happy, expectant, enterprising, exciting and full of initiative. Some negative features, described with such concepts as passive and restless, were also noted in the climate. The results of this study can be used in the basic and further training of preschool teachers.

Keywords: early education, physical education, socioemotional skills, climate, content analyse

JOHDANTO

Tutkimus on osa laajempaa hanketta, jossa toteutettiin kahdeksan kuukauden mittainen liikuntainterventio 3–4-vuotiaille päiväkotilapsille. Liikuntainterventio perustui Kaikki linnut lentämään -nimiseen päivittäiseen liikuntakasvatusohjelmaan alle 4-vuotiaille (Haatainen ym. 2004). Ohjelma on sovellettu Sarlinin (1992) ja Pönkön (1996) päivittäisistä liikuntakasvatuksen opetusmalleista ja sen lähtökohtana on 3–4-vuotias lapsi ja hänen kehitystasonsa. Ennen liikuntainterventio alkua ja sen aikana lastentarhanopettajat koulutettiin toteuttamaan liikuntakasvatusohjelmaa. Lastentarhanopettajat tukivat lasten sosioemotionaalaisia taitoja liikuntatuokioilla tarjoamalla näille mahdollisuuksia ideoita itse, harjoitella muun muassa pari- ja ryhmätyöskentelyä, välineiden paikalleen laittamista ja pois korjaamista sekä omien tunteiden tiedostamista ja nimeämistä. Lisäksi lastentarhanopettajat muokkasivat liikuntaympäristöä siten, että se innosti lapsia oppimaan uusia asioita. Liikuntakasvatusohjelman harjoitteissa oli sosioemotionaalisten tavoitteiden lisäksi kognitiiviset ja psykomotoriset tavoitteet. Ohjelman sisältö oli muokattavissa kunkin lapsiryhmän mukaan sopivaksi. (Takala ym. 2009, 2011.)

Tässä tutkimuksessa analysoidaan ja kuvataan lastentarhanopettajien kokemuksia liikuntainterventio aikana pidettyjen liikuntatuokioiden ilmapiiristä.

VARHAISKASVATUKSEN ILMAPIIRI PÄIVÄKODISSA

Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on keskeinen merkitys lapsen hyvinvoinnin, oppimisen (Varhaiskasvatus vuoteen 2020, 2008, 21) ja kehityksen tukemisessa (Love ym. 2009). Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut, joten varhaiskasvatuksen ilmapiiriin tulee olla myönteinen (Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005, 18). Lapselle tulee myös antaa mahdollisuus toiminnan suunnitteluun (Geiken ym. 2009; Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005, 18; Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 21).

Päiväkodin ilmapiirillä on katsottu olevan vaikutusta 4-vuotiaan lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen (Brown ym. 2010), sosiaaliseen pätevytyteen (Howes 2000) ja kouluvalmiuksien oppimiseen (Brown ym. 2010; Mashburn ym. 2008). Toisaalta esimerkiksi lasten sosiaalisen pätevyden on katsottu olevan yhteydessä oppimistilanteen ilmapiiriin (Brophy-Herb ym. 2007). Tutkittaessa ilmapiiriin vaikutusta lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja koulunkäyntiin on todettu, että päiväkodin ilmapiiri ennusti lapsen sosiaalisia taitoja ja sitoutumista koulunkäyntiin ensimmäisellä ja toisella luokalla (Esposito 1999). Pienten lasten sosioemotionaalisten taitojen taas on todettu olevan yhteydessä lasten myöhempään koulumenestykseen (Duncan ym. 2007). Toisaalta Claessens ym. (2009) totesivat tutkimuksessaan alle kouluikäisten lasten akateemisten ja sosioemotionaalisten taitojen vaikutuksesta heidän koulumenestykseensä viidennellä luokalla, että ainoastaan kyky olla tarkkaavainen ennusti koulumenestystä. Akateemisilla taidoilla oli enemmän merkitystä koulumenestykseen myöhemmin. Kolmevuotiailla lapsilla tunteiden ymmärtäminen ja niiden säätely on yhteydessä heidän sosiaaliseen pätevyteensä (Leerkes ym. 2008). Hyvät yhdessä leikkimisen taidot ovat yhteydessä myönteisiin sosiaalisiin taitoihin, vähäiseen aggressiivisuuteen ja vähäisiin sopeutumisen ongelmiin 3–5-vuotiaille lapsilla (Fantuzzo ym. 2004).

Lapsi-opettaja suhteella on merkitystä kouluikäisten luokkahuoneen ilmapiiriin (Brown ym. 2010). Kouluttamalla opettajia voidaan parantaa merkittävästi heidän kykyään luoda hyvä ilmapiiri myös päiväkodin toimintaan (Raver ym. 2008). Heidän tietoisuuttaan muun muassa luovan ilmapiiriin muodostamisen keinoista tuleekin lisätä (Dababneh ym. 2010). Pianta ym. (2002) ovat todenneet liian

vähäisen päiväkodin henkilökunnan määrän edesauttavan huoneen ilmapiiriin syntymistä ja vähentävän oppilaskeskeistä toimintaa. Wilsonin ym. (2007) mukaan ensimmäisen luokan lapsia tutkittaessa havaittiin, että opettajien tuella ja rakentavalla palautteen annolla oli merkittävä rooli lasten sosiaalisen pätevyden kehittymiseen. Mashburn ym. (2008) ovat todenneet, että myös lasten sosiaaliset taidot, kuten toimintaan osallistuminen, tehtävän loppuun suorittaminen sekä tovereiden hyväksyntä, ovat yhteydessä opettajan vuorovaikutustaitojen tasoon. Chen Liun ym. (2010) mukaan opettajien tulee suunnitella lasten kehitystasoon sopivia harjoitteita tukien lasten sosiaalisia taitoja liikuntatuokioilla. Opettajan ammattitaito on siis tärkeä myös pienten lasten liikunnan ohjauksessa, jotta lapsen optimaalinen kasvun ja kehityksen tukeminen mahdollistuu (Prskalo ym. 2007). Varhaiskasvatuksen liikunnan suositusten (2005, 17, 20) mukaan opettajien tulee mahdollistaa lasten päivittäinen liikunta päiväkodeissa ja liikuntaa ohjatessa tulee käyttää monipuolisia opetustyyliä. Opettajan pedagogiset ja didaktiset ratkaisut vaikuttavatkin merkittävästi liikuntatuokioiden ilmapiiriin.

Sosioemotionaalaisia taitoja parantavien interventioiden avulla voidaan luoda ilmapiiri, joka auttaa lapsen kehitystä ja edistää hänen oppimistaan (Jennings & Greenberg 2009).

Lapsi tarvitsee turvallisen, terveellisen ja virikkeellisen kasvuympäristön, joka tukee sosiaalisen ja tunne-elämän kehitystä, luovaa toimintaa ja mielikuvitusta (Varhaiskasvatus vuoteen 2020, 2008, 29, 32). Liikuntatuokiot tarjoavat lapselle virikkeellisen kasvuympäristön, sillä siellä lapset voivat osoittaa tunteitaan ja harjoittaa sosiaalisia taitojaan. Liikuntatilanteet edistävät lapsen prososiaalista käyttäytymistä, sillä he oppivat muun muassa itsehallintaa, sietämään turhautumista ja toimimaan yhteistyössä toisten kanssa (Eldar & Ayzazo 2009). Zachopouloun ym. (2006) kymmenen viikkoa kestäneen liikuntainterventio avulla kehitettiin 4–5-vuotiaiden lasten luovaa ajattelua, mielikuvitusta ja kekseliäisyyttä. Interventioon osallistuneet lapset osoittivat aktiivisuutta liikunnassa ideoimalla ja löytämällä ratkaisuja asetettuihin ongelmiin. Baker-Henninghamin ym. (2009) toteuttaman Incredible Years Dina Dinosaur Classroom Curriculum -ohjelman avulla parannettiin päiväkodin ilmapiiriä kiinnittämällä huomiota opettajan toimintaan, ja sillä oli myönteinen vaikutus lasten käyttäytymiseen sekä heidän osallistumiseensa. Myös lasten innokkuus lisääntyi.

TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tässä tutkimuksessa sosioemotionaalisilla taidoilla tarkoitetaan kuuntelua, kontaktin ottamista toiseen, yhteistyötä pari- ja ryhmätehtävissä, toisen auttamista ja toisen tunteisiin samaistumista, vuoron odottamista sekä häviön sietämistä (Takala ym. 2011). Nämä sosioemotionaaliset taidot liittyvät tietoisuuteen itsestä ja toisista, vastuulliseen päätöksentekoon, itsehallintaan sekä ihmissuhteiden hallintaan (Zins ym. 2004), jotka ovat lasten ja nuorten sosioemotionaalaisia taitoja edistäviä interventioita tutkivan ja arvioivan tutkimusorganisaatio CASELin (Collaborative for Academic Social and Emotional Learning) määrittelemiä taitoja. Kontaktin ottaminen toiseen, yhteistyö pari- ja ryhmätehtävissä, toisen auttaminen ja toisen tunteisiin samaistuminen ovat keskeisiä sosiaalisen pätevyden kannalta (Rose-Krasnor 1997). Lisäksi Denhamin (2006) sosioemotionaalisen pätevyden käsitteeseen sisältyvät tutkimistamme taidoista kontaktin ottaminen toiseen, yhteistyö pari- ja ryhmätehtävissä, toisen auttaminen, toisen tunteisiin samaistuminen, vuoron odottaminen ja häviön sietäminen. Toisen tunteisiin samaistumisen ja häviön sietämisen taidot sisältyvät myös Denhamin (2007; ks. myös Saarni 2000, 77) emotionaalisen pätevyden käsitteeseen.

Konstruktivistisen ajattelun mukaan ihmisenä olemisen todellisuuteen vaikuttavat yksilön omat kokemukset ja sosiaalinen ympä-

ristö (Ponterotto 2005). Tutkimuksessa oppimisen tieteenfilosofisena lähtökohtana on sosiaalinen konstruktivismi, joka painottaa oppijan aktiivista roolia ja toimijoiden keskeistä vuorovaikutusta oppimista-
pahtumassa (ks. Berger & Luckmann 1994, 207-212; Tynjälä 1999). Vygotskyn (1978, 86) mukaan oppimisessa lähikehityksen vyöhyke tarkoittaa lapsen nykyisen taito- ja tietotason ja potentiaalisen kehitystason välistä aluetta. Tällöin lapsen ajatellaan oppivan vaativiakin tehtäviä aikuisen ohjauksessa ja itseään kehittyneemmän toverin kanssa toimiessaan. Lisäksi lapsi oppii toisten kanssa olemisen pelisääntöjä, joita hän ei oppisi yksin leikkiessään.

Tutkimus on osa laajempaa hanketta, joka perustuu kahdeksan kuukauden mittaiseen liikuntainterventioon päiväkodeissa. Tutkimuksessa analysoidaan ja kuvataan lastentarhanopettajien kokemuksia liikuntaintervention aikana pidettyjen liikuntatuokioiden ilmapiiristä. Vastauksia haetaan siihen, millaiseksi lastentarhanopettajat kokivat 3-4-vuotiaiden päiväkotilasten liikuntatuokioiden ilmapiirin, kun he toteuttivat sosioemotionaalista taitoja kehittävää liikuntakasvatusohjelmaa kahdeksan kuukautta kestäneen liikuntaintervention aikana päiväkodeissa.

TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksella haluttiin syvällistä ja ymmärtämiseen pyrkivää tietoa (Alasuutari 2007, 51) kahdenoista lastentarhanopettajan kokemuk-
sista 3-4-vuotiaiden lasten liikuntatuokiolla ilmeneestä ilmapiiristä kahdeksan kuukautta kestäneen sosioemotionaalista taitoja kehittä-
vän liikuntaintervention aikana päiväkodeissa. Liikuntaintervention-
sa kehitettiin seuraavia sosioemotionaalista taitoja: kuuntelu, kon-
taktin ottaminen toiseen, yhteistyö pari- ja ryhmätehtävissä, toisen
auttaminen ja toisen tunteisiin samaistuminen, vuoron odottaminen
sekä häviön sietäminen (Takala ym. 2011).

Tutkimuksen kohderyhmänä olleet kaksitoista naislastentarhan-
opettajaa valikoituivat tutkimukseen niistä kunnallisista Kajaanin
ja Sotkamon alueen päiväkodeista, jotka olivat osallistuneet liikun-
tainterventioon. Lastentarhanopettajat olivat 32-52-vuotiaita ja he
olivat toimineet päiväkodissa 4-26 vuotta. Lapsiryhmiä oli kuusi
ja yhdessä ryhmässä oli 6-12 lasta. Liikuntainterventioon osallistu-
nut tutkija koulutti lastentarhanopettajia ennen intervention alkua
ja sen aikana yhteensä viisi kertaa. Yksi koulutuskerta kesti kaksi
tuntia. Koulutuksen sisältöjä olivat liikuntakasvatusohjelmaan
perehdyttäminen, lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen
liikuntatuokioiden avulla ja ohjeistus päiväkirjojen kirjoittamiseen.
Lastentarhanopettajat kirjoittivat päiväkirjaa toteuttaessaan liikun-
tainterventiot lähes viikoittain ohjattujen liikuntatuokioiden aikana
tai niiden jälkeen. Lastentarhanopettajien päiväkirjojen kirjoittamista
ohjasi kaksi teemaa: ”mieleeni jäi erityisesti” ja ”tuokion ilmapiiri”.
Heidän kirjoittamaansa päiväkirja-aineistoa kertyi tekstiksi yhteensä
131 käsikirjoitettua sivua. Aineiston analysoi liikuntainterventioon
osallistunut tutkija aineistolähtöisellä sisällön analyysillä (Dey 1993;
Polit & Beck 2008). Aineisto luettiin läpi useaan kertaan, jotta siitä
sai kokonaiskuvan. Päiväkirja-aineistoon alleviivattiin kaikki lauseet,
jotka vastasivat tutkimuskysymykseen, minkä jälkeen ne pelkistet-
tiin. Pelkistetyt ilmaukset yhdistettiin samansisältöisiin luokkiin tar-
koituksena etsiä ilmauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Aineis-
ton luokille annettiin niiden sisältöä mahdollisimman hyvin kuvaava
nimi. Taulukko 1. sisältää esimerkin yhden luokan muodostamisesta.

TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli analysoida lastentarhanopettajien
kokemuksia liikuntatuokioiden ilmapiiristä kahdeksan kuukautta
kestäneen 3-4-vuotiaiden lasten sosioemotionaalista taitoja kehittä-

TAULUKKO 1. Esimerkki varhaiskasvattajien päiväkir- joista sisällön analyysin avulla luokan ”innostunut” muodostamisesta

Aineiston pelkistäminen, ryhmittely sekä abstrahointi		
Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Luokka
”kaikki olivat innostuneita jäähallilla luistelusta”	innostuneita jäähallilla luistelusta	
”ilmapiiri innostunut, väline innosti kovasti lapsia”	ilmapiiri innostunut	innostunut
”mukavan innokas, lapset antau- muksella mukana”	mukavan innokas	

tävän liikuntaintervention aikana päiväkodeissa. Tulosten mukaan
3-4-vuotiaiden lasten liikuntatuokioiden ilmapiiri sosioemotionaa-
lisa taitoja kehittävä liikuntaintervention aikana päiväkodeissa oli
pääosin myönteinen (yhteensä 256 mainintaa). Ilmapiirissä ilmeni
myös joitakin kielteisiä piirteitä (yhteensä 41 mainintaa).

Päiväkirjamerkinnoista löytyneet myönteiset ilmaukset jakautuivat
seuraaviin kuuteen alaluokkaan: innostunut ilmapiiri (f = 125; 49
prosenttia), iloinen ilmapiiri (f = 74; 29 prosenttia), odottava ilma-
piiri (f = 11, 4 prosenttia), yritteliäs ilmapiiri (f = 11; 4 prosenttia),
jännittävä ilmapiiri (f = 13; 5 prosenttia) ja aloitteellinen ilmapiiri (f =
22; 9 prosenttia).

Päiväkirjamerkinnoista ilmenee seuraavia innostunutta ilmapiiriä
kuvaavia merkintöjä: ”haluttiin jatkaa leikkimistä”, ”lapsille mie-
luinen jumppa ja jaksoivat myös erittäin kauan tehdä” sekä ”lasten
lopun innostus”. Huomionarvoista on se, että välineliikunta tuntui
innostavan myös arimmat lapset mukaan: ”leikkivarjo innostaa arim-
matkin lapset mukaan leikkiin”. Lapset olivat innostuneita muun
muassa leikkivarjoista, palloista, huiveista ja vanteista. Luistelu ja
hiihto olivat myös innostavia aiheita.

Lastentarhanopettajat kirjoittivat iloista ilmapiiriä kuvatessaan
lasten iloisista ilmeistä ja naurusta sanoilla ”markkinahumun tun-
nelma”, ”lasten silmät loistivat” ja ”riemunkiljahduksia”. Myös tässä
luokassa ilmeni lasten ilo välineliikunnan parissa: ”riemu ja ihastus
välineeseen, se miten pallo motivoi välineenä”. Tuloksissa nousi esiin
myös se, että tämänikäiset lapset pitävät vertaistensa kanssa tekemi-
sistä: ”yhdessä tekemisen meininki, näyttää tuottavan iloa” ja ”lapset
pursusivat energiaa ja iloa yhdessä olemisesta ja isossa tilassa liik-
kumisesta”. Seuraava päiväkirjamerkintä kiteyttää välineliikunnan
ja yhdessä tekemisen tuottavan iloa: ”leikkivarjossa on taikansa, en
tiedä mikä siinä on, mutta se vain motivoi lapsia liikkumaan ja se
yhdessä tekeminen ja onnistumisen riemuko sen tuntuu nostavan
tunnelman kattoon”. Kolmas myönteistä ilmapiiriä kuvaava alaluok-
ka oli odottava ilmapiiri. Lapset odottivat liikuntatuokioita: ”lapset
odottivat jumppaan pääsyä” ja ”odottava tunnelma”. Liikuntatuokio
oli siis odotettu tapahtuma lasten päivässä ja oli aiheita, joita lapset
odottivat innolla: ”lapset odottivat hiihtoa”.

Yritteliäisyyttä liikuntatuokiolla lastentarhanopettajat kuvasivat
seuraavasti: ”yritystä ja sinnikkyyttä riittää” ja ”sisua löytyy” sekä
”halu yrittää on kova”. Kun lapsi kokee liikuntatuokioiden aiheen
mielenkiintoiseksi, hän myös yrittää suoriutua tehtävistä. Joitakin
lapsia varhaiskasvattajat kuvasivat myös ”urheiksi kävelijöiksi”.
Mielikuvien ja tarinoiden käyttäminen liikuntatuokiolla paitsi moti-
voi lapsia liikkumaan, aiheutti lapsille myös jännitystä, sillä välillä
”kaikki kiljuivat jännityksestä”. Jännittävää oli esimerkiksi aarte-
etsiminen ja noidan ilmestyminen: ”jännittyneet, ihan käsin kosketel-
tava ilmapiiri, kun jännitti niin noidan ilmestyminen”.

syitä on kuitenkin hyvä pohtia päiväkodeissa. Esimerkiksi liikuntatuokion organisointi tai ohjaajan käyttämät pedagogiset ratkaisut ovat voineet aiheuttaa lasten levottomuutta ja passiivisuutta. Passiivisuutta osoitettiin tulosten mukaan suuttumalla ja olemalla tottelemattomia, joten voisi pohtia myös sitä, vastasivatko liikuntakasvatusohjelman kaikki harjoitteet 3–4-vuotiaan lapsen kehitystasoa (Chen Liu ym. 2010).

Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereitä ovat uskottavuus, todeksi vahvistettavuus ja siirrettävyys (Lincoln & Cuba 1985, 290). Tässä tutkimuksessa uskottavuus tarkoitti sitä, miten hyvin lastentarhanopettajien päiväkirjamerkinnoista saadut tulokset vastasivat todellisuutta. Tutkimukseen osallistuneilla lastentarhanopettajilla oli olennaista tietoa lasten sosioemotionaalista taidoista liikunnan kontekstissa. He olivat ohjanneet aikaisemmin työssään liikuntaa päiväkodeissa ja osallistuneet lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittävään kahdeksan kuukautta kestäneeseen liikuntainterventioon sekä siihen sisältyneisiin koulutuksiin. Koulutuksia järjestettiin ennen intervention alkua ja sen aikana yhteensä viisi kertaa. Koulutuksen sisältöjä olivat muun muassa liikuntakasvatusohjelmaan ja päiväkirjojen kirjoittamiseen perehdyttäminen, lasten sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen liikuntatuokioiden avulla sekä sosioemotionaalisten taitojen teoriataustan valottaminen. Tutkimuksessa todeksi vahvistettavuus merkitsi sitä, että tulokset perustuivat päiväkirja-aineistoon. Tutkimukseen osallistuneen tutkijan esiympäristöä aiheesta muodostui pääsääntöisesti hänen osallistumisestaan intervention liikuntatuokiolle kahdeksan kuukauden ajan lähes viikoittain yhdessä tutkimukseen osallistuneessa päiväkodissa ja hänen tältä ajalta tekemistä päiväkirjamerkinnoistaan. Näin hän pääsi lastentarhanopettajien sekä päiväkotien lasten kokemusmaailmaan. Siirrettävyys tarkoitti tulosten sovellettavuutta samankaltaisiin päiväkoteihin. Myös lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä muihinkin kuin tutkimuksen kontekstin kaltaisiin päiväkoteihin lukiessaan tutkimuksen kuvausta (vrt. Kvale 1996, 231, 232).

Validoiminen on ollut läsnä koko tutkimusprosessissa, ja aineiston analyysissä tulkintaa on kyseenalaistettu palaamalla luokittelua tehtäessä alkuperäisiin ja pelkistettyihin ilmaisuihin käyden näin vuoropuhelua aineiston kanssa (Kvale 1989, 78). Aineiston alaluokkien käsitteellistäminen kuvattiin mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen tuloksia on tulkittu tiedostaen tutkijan keskeinen rooli analyysissä ja tulkinnassa (Eskola & Suoranta 1998). Luotettavuuden lisäämiseksi käytettiin myös member checking -menettelyä (Culver ym. 2003) näyttämällä tulokset neljälle tutkimukseen osallistuneelle lastentarhanopettajalle, jotka arvioivat tulosten paikkansapitävyyttä. Tuloksia ei ole esitetty pelkästään kuvailevalla tasolla, sillä lukija voi arvioida tulosten tulkintaa ja tulkinnan luotettavuutta myös suorien lainausten (Kvale 1996, 265) ja taulukon 1. avulla.

Lasten tutkimuksen erityispiirre on huomioida lasten hyvinvointi ja terve kehitys. Lisäksi on tärkeää saada lupa lasten vanhemmilta ja päiväkodin hallinnolta. (Ruoppila 1999, 29, 32–33.) Tutkimus on suoritettu lapsille tutussa päiväkotikontekstissa. Tutkimuksen

tekemiseen saatiin kirjallinen lupa lasten vanhemmilta, lastentarhanopettajilta sekä Kajaanin ja Sotkamon päivähoiton johtajilta. Lastentarhanopettajat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja he olivat tietoisia tutkimuksen tarkoituksesta (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002). Tutkimukseen on saatu lupa myös Jyväskylän yliopiston eettiseltä toimikunnalta.

Tutkimuksen yhteiskunnallinen merkitys

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää lastentarhanopettajien perus- ja täydennyskoulutuksissa. Näyttää siltä, että sosioemotionaalisten taitojen kehittävän liikuntaintervention ilmapiiri oli varsin myönteinen. Tämän vuoksi niitä sekä liikuntatuokioita yleensäkin kannattaa toteuttaa päiväkodeissa tuettaessa lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Liikuntatuokioiden aiheiden tulee olla vaihtelevia, ja erilaisia välineitä tulee hyödyntää monipuolisesti. Lisäksi näyttää siltä, että pienet ryhmäkoot mahdollistavat myönteisen ilmapiirin syntymisen liikuntatuokiolle ja tätä kautta lapsen oppiminen mahdollistuu parhaiten (Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005, 18). Myös yhteiskunnan päättäjien tulee taata laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutuminen: päiväkodeissa pitää olla tarpeeksi henkilökuntaa ja lapsiryhmien koko sopivan pieni (Pianta ym. 2002).

Voidaan olettaa, että kun tässä tutkimuksessa lastentarhanopettajien raportoima liikuntatuokioiden ilmapiiri oli pääosin myönteinen ja samalla kun ryhmäkoot olivat pieniä, on lasten ja opettajien välinen vuorovaikutus ollut laadukasta (Mashburn ym. 2008; Pianta ym. 2002) ja lasten oppimista edistävää (Varhaiskasvatus vuoteen 2020, 2008, 21). Lastentarhanopettajien tuleekin tiedostaa vastuunsa lasten kasvua ja kehitystä tukevan ilmapiirin luomisessa pienten lasten ohjaajina ja opettajina. Tämän tutkimuksen rajoituksiin kuuluu se, että kohderyhmän pienuuden vuoksi tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin päiväkoteihin. Tulokset voi kuitenkin suhteuttaa osaksi muiden päiväkotien liikuntatuokioita (Alasuutari 2007, 244, 249). Tutkimuksen tuloksiin on voinut vaikuttaa myös se, että liikuntakasvatusohjelma on ohjannut liikuntatuokioiden ja koko intervention toimintaa. Lisäksi tämän tutkimuksen sisällön analyysin suorittanut päättökija ei ole työskennellyt varhaiskasvatuksen parissa vaan hänen esiympäristönsä aiheesta muodostui pääsääntöisesti liikuntaintervention aikana.

Jatkotutkimusaiheita

Jatkotutkimuksen avulla olisi tärkeää selvittää ilmapiirin merkitystä kunkin yksittäisen sosioemotionaalisen taidon oppimisen kannalta. Näitä taitoja olivat kuuntelu, kontaktin ottaminen toiseen, yhteistyö pari- ja ryhmätehtävissä, toisen auttaminen ja toisen tunteisiin samaistuminen, vuoron odottaminen sekä häviön sietäminen. Lisäksi jatkotutkimuksen avulla tulisi selvittää sitä, millaisia tuloksia saataisiin, jos lapset otettaisiin mukaan tutkimukseen ja huomioitaisiin heidän palautteensa. Jatkotutkimuksen kohteena tulisi olla myös ne tekijät, jotka lisäävät liikuntatuokioiden ilmapiirin levottomuutta ja passiivisuutta.

LÄHTEET

- Alasuutari, P.** 2007. Laadullinen tutkimus. Vaajakoski: Gummerus.
- Baker-Henningham, H., Walker, S., Powell, C. & Gardner, J.M.** 2009. A pilot study of the Incredible Years Teacher Training programme and a curriculum unit on social and emotional skills in community pre-schools in Jamaica. *Child: Health, Care and Development* 35 (5), 624–631.
- Berger, P. & Luckmann, T.** 1994. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: Tiedonsosiologinen tutkielma. Suom. V. Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.
- Brophy-Herp, H.E., Lee, R.E., Nievar, M.A. & Stollak, G.** 2007. Preschooler's

social competence: Relations to family characteristics, teacher behaviors and classroom climate. *Journal of Applied Developmental Psychology* 28 (2), 134–148.

Brown, J.L., Jones, S.M., LaRusso, M.D. & Aber, J.L. 2010. Improving classroom quality: Teacher influences and experimental impacts of the - 4Rs Program. *Journal of Educational Psychology* 102 (1), 153–167.

Chen Liu, M., Karp, G.G. & Davis, D. 2010. Teaching learning-related social skills in kindergarten physical education. *JOPERD: The Journal of Physical Edu-*

cation, Recreation & Dance 81 (6), 38–44.

Claessens, A., Duncan, G. & Engel, M. 2009. Kindergarten skills and fifth-grade achievement: Evidence from the ECLS-K. *Economics of Education Review* 28 (4), 415–427.

Culver, D. M., Gilbert, W. & Trudel, P. 2003. A decade of qualitative research in three sport psychology journals: 1990–1999. *The Sport Psychologist* 17 (1), 1–15.

Dababneh, K., Ihmeideh, F.M. & Al-Omari, A.A. 2010. Promoting kindergarten children's creativity in the classroom environment in Jordan. *Early Child Development and Care* 180 (9), 1165–1184.

Denham, S.A. 2007. Dealing with feelings: How children negotiate the worlds of emotion and social relationships. *Cognition, Brain & Behavior* 11 (1), 1–48.

Denham, S. A. 2006. Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development* 17 (1), 57–89.

Dey, I. 1993. *Qualitative data analysis. User-friendly guide for social scientists.* London: Routledge.

Duncan, G.J., Dowsett, C., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A., Klebanov, P., Pagani, L.L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H., Duckworth, K. & Japel, C. 2007. School readiness and later achievement. *Developmental Psychology* 43 (6), 1428–1446.

Eldar, E. & Ayvazo, S. 2009. Educating through the physical-rationale. *Education and Treatment of Children* 32 (3), 471–486.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino.

Espósito, C. 1999. Learning in urban blight: School climate and its effect on the school performance of urban, minority, low income children. *School Psychology Review* 28 (3), 365–378.

Fantuzzo, J., Sekino, Y. & Cohen, H.L. 2004. An examination of the contributions of interactive peer play to salient classroom competencies for urban Head Start children. *Psychology in the Schools* 41 (3), 323–335.

Geiken, R., Van Meeteren, B.D. & Kato, T. 2009. Putting the cart before the horse: The role of a socio-moral atmosphere in an inquiry-based curriculum. *Childhood Education* 85 (4), 260–263.

Haatainen, U., R. Kaltiainen, P. Lehtola-Kettunen, T. Sipola, K. Takala (toim.) 2004. *Kaikki linnut lentämään. Päivittäinen liikuntakasvatusohjelma alle 4-vuotiaalle.* Kajaani: Kajaanin opettajankoulutusyksikkö.

Howes, C. 2000. Social-emotional classroom climate in child care, child-teacher relationships and children's second grade peer relations. *Social Development* 9 (2), 191–204.

Jennings, P.A. & Greenberg, M.T. 2009. The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research* 79 (1), 491–525.

Kvale, S. 1989. To validate is to question. Teoksessa S. Kvale (toim.) *Issues of validity in qualitative research.* Lund: Studentlitteratur, 73–92.

Kvale, S. 1996. *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing.* London: Sage Publications.

Leerkes, E.M., Paradise, M., O'Brien, M., Calkins, S. & Lange, G. 2008. Emotion and cognition processes in preschool children. *Merrill-Palmer Quarterly* 54 (1), 102–124.

Lincoln, S.Y. & Guba, E.G. 1985. *Naturalistic inquiry.* Beverly Hills, CA: Sage Publications.

Love, I.M., Harrison, L., Sagi-Swartz, A., van Ijzendoorn, M.H., Ross, C., Ungerer, J.A., Raikes, H., Brandy-Smith, C., Boller, K., Brooks-Gunn, J., Constantine, J. Kisker, E.E. & Chazan-Cohen, R. 2009. Child care quality matters: How conclusions may vary with context. *Child Development* 74 (4), 1021–1033.

Mashburn, A.J., Pianta, R.C., Hamre, B.K., Downer, J.T., Barbarin, O.A., Bryant, D., Burchinal, M., Early, D.M. & Howes, C. 2008. Measures of classroom quality in prekindergarten and children's development of academic, language and social skills. *Child Development* 79 (3), 732–749.

Pianta, R.C., La Paro, K.N., Cox, M.J. & Bradley, R. 2002. The relation of kindergarten classroom environment to teacher, family and school characteristics and child outcomes. *The Elementary School Journal* 102 (3), 225–238.

Polit, D.F. & Beck, C.T. 2008. *Essentials of nursing research. Methods, appraisal and utilization.* New York: Lippincott Williams & Wilkins.

Ponterotto, J.G. 2005. Qualitative research in counseling psychology: A primer on research paradigms and philosophy of science. *Journal of Counseling Psychology* 52 (2), 126–136.

Prskalo, J., Findak, V. & Neljak, B. 2007. Educating future preschool and primary school teachers to teach physical education – Bologna process in Croatia. *Kinesiology* 39 (2), 171–183.

Pönkkö, A. 1996. Liikunnasta iloa lapsen elämään: päivittäinen liikuntakasvatus 5–6-vuotiaiden päiväkotilasten koetun pätevyyden ja sosiaalisen hyväksynnän tukena. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Lisensiaatintutkimus.

Raver, C.C., Jones, S.M., Li-Grining, C.P., Metzger, M., Champion, K.M. & Sardin, L. 2008. Improving preschool classroom processes: Preliminary findings from a randomized trial implemented in Head Start setting. *Early Childhood Research Quarterly* 23 (1), 10–26.

Rose-Krasnor, L. 1997. The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development* 6 (1), 111–135.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa: I. Ruoppila, E. Hujala, K. Karila, J. Kinos, P. Niiranen & M. Ojala (toim.) *Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä.* Jyväskylä: Atena Kustannus, 26–51.

Saarni, C. 2000. Emotional competence: A developmental perspective. Teoksessa: R. Bar-On & J. D. A. Parker (toim.) *The handbook of emotional intelligence: Theory, development, assessment, and application at home, school, and in the workplace.* San Francisco, CA: Jossey-Bass, 68–91.

Sarlin, E.L. 1992. Päivittäisen liikuntaohjelman yhteydet peruskoulun 1.–3. luokkalaisten koettuun fyysiseen ja yleiseen pätevytyteen sekä motoriseen kuntoon, pallonkäsittelytaitoihin ja voimistelutaitoihin. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos. Lisensiaatintutkimus.

Siegler, R.S. 2000. The re-birth of children's learning. *Child Development* 71 (1), 26–35.

Takala, K., Kokkonen, M. & Liukkonen, J. 2009. Päiväkotilasten sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen liikuntatuokioiden avulla. *Liikunta & Tiede* 46 (1), 22–29.

Takala, K., Oikarinen, A., Kokkonen, M. & Liukkonen, J. 2011. Päiväkotilasten sosioemotionaalisia taitoja liikuntatuokiolla edistävät tekijät varhaiskasvattajien kokemana. *Kasvatus* 42 (1), 69–80.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsittelyminen. Saatavissa: <http://www.tenk.fi>.

Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa: A. Etäpelto ja P. Tynjälä (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus: Työelämän ja koulutuksen näkökulmia.* Porvoo: WSOY, 160–179.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Yliopistopaino.

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. 2005. Helsinki: Stakes.

Varhaiskasvatus vuoteen 2020. 2008. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. Helsinki: Yliopistopaino.

Vygotsky, L.S. 1978. *Mind in society. The development of higher psychological processes.* London: Harvard University Press.

Wilson, H.K., Pianta, R.C. & Stuhman, M. 2007. Typical classroom experiences in first grade: The role of classroom climate and functional risk in the development of social competence. *Elementary School Journal* 108 (2), 81–96.

Zachopoulou, E., Trevas, E., Konstadinidou, E. & Archimedes Project Research Group. 2006. The design and implementation of a physical education program to promote children's creativity in the early years. *International Journal of Early Years Education* 14 (3), 279–294.

Zins, J.E., Bloodworth, M.R., Weissberg, R.P. & Wahlberg, H. 2004. The scientific base linking social and emotional learning to school success. Teoksessa: J.E. Zins, M.R. Bloodworth, R.P. Weissberg, M. Wang & H. J. Wahlberg (toim.) *Building academic success on social and emotional learning: What the researcher says.* New York: Teachers College Press, 3–22.